

Сравнение между сериала и ИСТИНСКИТЕ ВИКИНГИ

Създателят на сериала „Викинги“ по History channel подчертава, че не твърди, че всичко в поредицата е исторически точно. Все пак става въпрос за сериал, предназначен за широката публика и за целта са направени много промени, така че шоуто да бъде по-гледаемо.

Въпреки тази уговорка много хора приемат всичко в сериала като абсолютна истина. Нека разгледаме как са представени викингите и историческите събития и да ги сравним с това, което ни е познато от литературните източници и археологическите находки.

Историческите личности във „Викинги“. Кой е Рагнар Лодброк?

Рагнар е базиран на герой от Староскандинавската история и митология. За неговия живот се разказва в Исландските саги, а името му се споменава в Бегло и в Англо-Саксонската хроника. Изглежда, че образът му включва в себе си няколко човека.

Представен е като велик боец, лидер и викинг, който е разгромил Франция и днешна Великобритания преди да срещне смъртта си в лицето на крал Ела от Нортумбрия.

Изображение на крал Ела от Джон Спийд (1611 г.)

Един от прототипите за Рагнар е викинг, който атакувал Франция и кралствата на днешна Англия в средата на девети век. Ирландските летописи го

нарекли Регнал (Reghnall). Той атакувал Париж и умрял на територията на днешна Англия.

Старонорвежките саги споменават Рагнар, който бил истинска напасть за Франция по това време. Най-вероятно става въпрос за един и същи човек.

Франция станала любима мишена за Рагнар. Той използвал координирани военни сили в битките с врага. Подвижността на викингите отнела предимствата на франките.

Ерата на викингите започнала през 793г. сл. Хр., а атаките на Рагнар срещу Франция – през 845г. Викингите разграбили Париж и принудили франкския крал Шарл Плешиви да им плати над 3 000кг. сребро, за да се оттеглят от града.

Ела убива Рагнар - рисунка на Хюго Хамилтън

Рагнар най-вероятно е умрял през 865г. Той претърпял коработрушение в бреговете на Нортумбрия и бил заловен от крал Ела. Кралят го хвърлил в яма с пепелянки и така известният викингски вожд намерил смъртта си. Според някои версии крал Ела загива в битка, а според книга девета от „Дела на даните“ синовете на Рагнар - Сивард и Бьорн му правят т.нар. кървав орел (ребрата на жертвите се отделят от гръбначния стълб и се разтварят, така че формата и разположението им да наподобяват крила, а след това се изваждат дробовете им.). Според „Сага за Рагнар“ ритуалът е поръчан и направляван от друг син на Рагнар - Ивар, който заповядва на най-добрият в дялането на дърво да извърши ритуала.

Жените и децата на Рагнар

Според легендите Рагнар бил женен 3 пъти.

Първата му жена била *Лагерта*. Историята на Лагерта е записана през 12 век от датския историограф Саксо Граматик в девета книга от „Дела на даните“. Там се казва, че в битка, в която Рагнар отмъщавал на Фрой (Frø) за смъртта на дядо си, много от жените, които Фрой тормозел, се преоблекли в

Литография на Лагерта, направена от Морис Уилямс (1913г.)

Лагерта във "Викинги"

мъжки дрехи и се били редом до Рагнар. Най-главната сред тях била Лагерта, като изиграла ключова роля за победата на Рагнар.

Рагнар се впечатлил от куража ѝ и започнал да я ухажда. Когато отишъл да ѝ поиска ръката, бил нападен от мечка и голяма хрътка, които Лагерта поръчала предварително да пазят дома ѝ. Рагнар убил мечката с копието си, а хрътката удушил до смърт. Така спечелил ръката на Лагерта. Според Саксо двамата имали син, наречен Фридлиф (Fridleif) и две дъщери, чиито имена не са записани.

След няколко години Рагнар се развел с Лагерта, за да се омъжи за Тора. Ла-

герта също се омъжила повторно.

По-късно имало гражданска война в Денмарк и Рагнар се нуждаел от помощ, а Лагерта, която още го обичала, му дошла на помощ с 120 кораба и разрешила развоя на битката. След това се завърнала в Норвегия при съпруга си, скарали се и тя го убила с острието, което криела в роклята си. След това узурпирала цялата му собственост.

В сериала не е казано как се запознават двамата, а и историята звучи твърде митологично, за да бъде представена. Няма син Фридлиф. Колкото до дъщерите, имат една дъщеря - Гида, която умира и момченце, което така и не се ражда, защото Лагерта прави спонтанен аборт. Единственият им син е Бьорн.

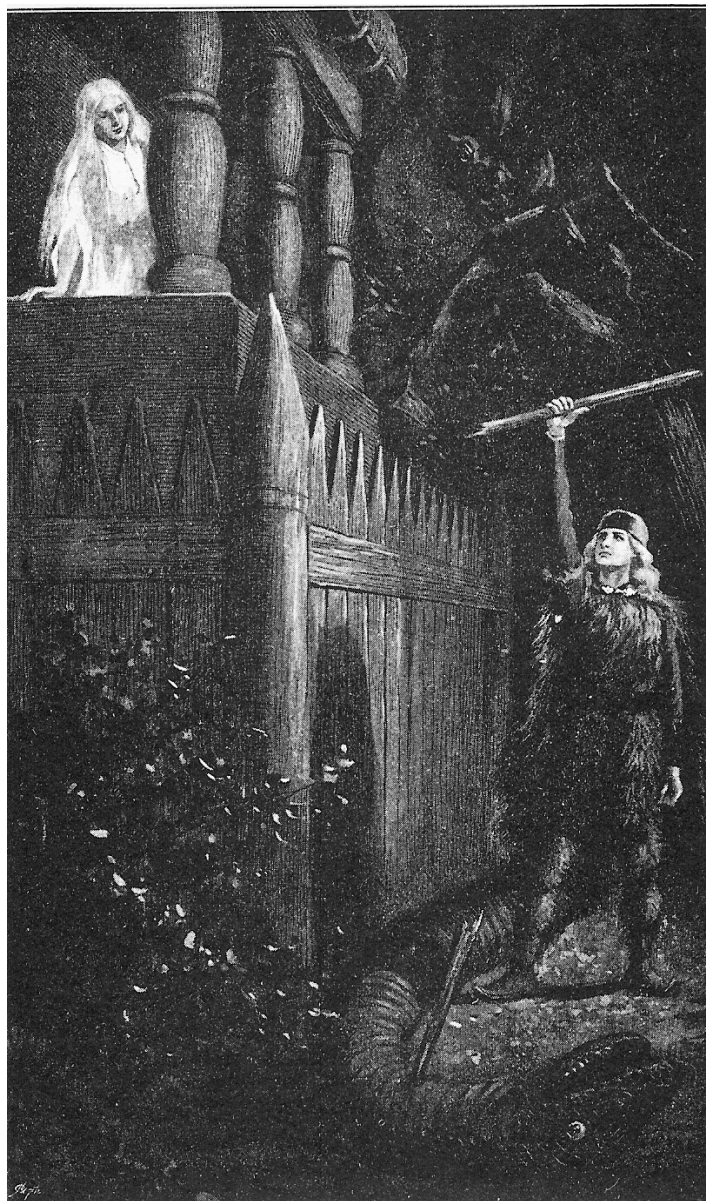
Мотивът с помощта от страна на Лагерта присъства. Представено е също узурпирането на собствеността на мъжа ѝ.

Втората жена на Рагнар била благородничката Þóra Borgarhjortr/Thora Town-Hart/ Един ден баща ѝ ѝ пода-

рил змия, която изглеждала много красиво. Тя обаче пораснала много и обкръжила стаята ѝ. Никой не смеел да се доближава до змията, с изключение на слугите, които ѝ носели храна. Тогава бащата на Тора се закле, че ще омъжи дъщеря си за този, който убие змията.

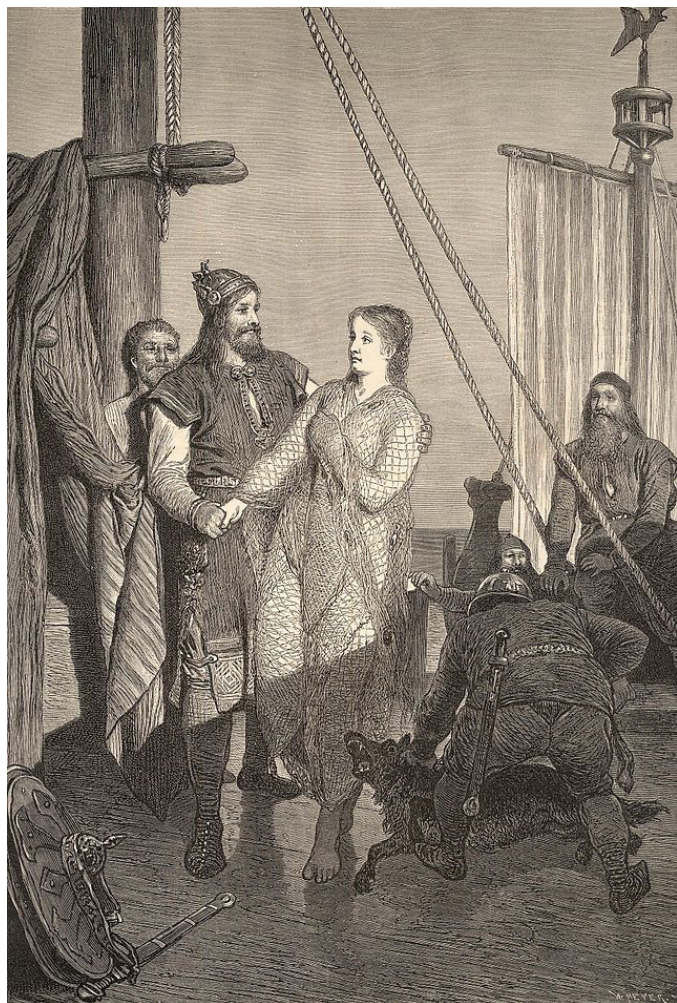
Рагнар чул за това и отишъл там, пронизал я с копие си, като острието му останало в мъртвата змия. След това разговарял за малко с Тора и си тръгнал. Бащата на Тора издирвал кой е мъжът, който е убил змията. Много мъже се появили и твърдели, че те са я убили. Подобно на историята за Пепеляшка, накрая дръжката на копие на Рагнар паснала с острието, извадено от змията и станало ясно, че Рагнар я е убил. Така той се оженил за Тора. Според „Сага за синовете на Рагнар“ те имали двама сина – Айрик(Eirek) и Агнар(Agnar). Няколко години по-късно Тора се разболяла и умряла. В шоуто Тора не се е появявала, така че тази част от предполагаемата история на викингския водач е пропусната напълно.

След смъртта на Тора, Рагнар се оженил за Аслог според „Сага за Рагнар“. Хората на Рагнар открили една колиба и трябвало да изпекат хляб там. Те обаче го изгорили, защото не може-

Тора - илюстрация на Джени Найстрьом

ли да откъснат поглед от Аслог, която била дъщерята на собственичката на колибата. Рагнар поискал да види хубавицата, която пленила всички. След като я срещнал и той се влюбил в

*Рагнар се среща с Аслог - рисунка на
Аугуст Малмстрьом*

нея. Те имали 4 сина: Ивар Безкостни, Бьорн Железнострани, Хвитсерк и Сигурд Змийския поглед/Змия в очите. В сериала срещата им не протича по този начин. Освен това Бьорн е представен като син на Лагерта. Един от синовете на Рагнар, които се споменава в сагите, но не присъства в

Аслог в сериала

сериала е Халфдан. В шоуто присъства друг от синовете на викингския водач, за който се споменава в някои източници - Убе.

Кой е истинският Роло?

За съществуването на Роло има реал-

Статуя на Роло на централния площад във Фалез, Франция

Роло във "Викинги"

ни исторически доказателства. Той е един от най-важните викинги в историята.

Англо-Саксонската хроника е най-ранният източник за него. Там обаче не се споменава произходът му. Норвежките и исландските историци, базирайки се на средновековните скандинавски саги, идентифицират Роло с

Гангер Хролф (Ganger Hrolf) – син на норвежки ярл. За произхода на Роло, спорове се водят и до сега между норвежки и датски историци.

Роло е основател на феодалното владение Нормандия. След като обсажда Париж, през 911г. получава васално владение от краля на Западните Франки, Шарл III Прости с договора от Сен

-Клер сюр Епт. Кралят дал на Роло официално територията, която той и викингите завоювали преди това. В замяна на това той и хората му трябвало да предпазват държавата от нападенията на други викинги.

Името Нормандия е свързано с произхода на Роло и може да се преведе като страна на хората от Севера. Наследниците на Роло били херцози на Нормандия и след завоеванието на Англия през 1066г. станали крале на Англия.

Според легендите след като получил владението Нормандия, Роло бил покръстен и сгоден за дъщерята на франкския крал Шарл III Прости – Гизела. Съществуването на Гизела и бракът помежду им обаче не е потвърден от франкски исторически източници, а само от норманския историк Дудо/Дудон (Dudo/Dudon).

Истинският Роло със сигурност не е бил брат на Рагнар, а краят на трети сезон на шоуто очевидно води до основаването на Нормандия, което значи, че сериалът слива нападенията на Рагнар над Париж и основаването на Нормандия няколко десетилетия по-късно.

Исторически и времеви неточности

В началото на сериала Рагнар е представен като бащата на Ерата на викингите и е около 20-годишен. Проблемът е, че нападенията над абатството на остров Линдсфарн, което е и начална година на периода, наречен „Епоха на викингите“, става през 793г.

Руините на абатство Линдсфарн, с чието нападение започва Ерата на викингите

Ако Рагнар е нападнал Париж през 845 г., то той би бил на 60 години по това време и би умрял като корабкрушенец на около 90 години, което е малко вероятно.

Рагнар не е участвал в това нападение, но за да бъде още по-наситен образът му в сериала, то е преписано на него. И докато в сериала Рагнар открива път сред неизследваното преди това Северно море, за да нападне Албиона,

*Портрет на нападението над Париж от
845 г*

а викингите нямат идея за земите на Запад, то скандинавските мореплаватели са плавали в Северно море и са нападали Британските острови, както и бреговете на Западна Европа още от Римски времена. Те са имали много добра представа за съществуването на тези територии.

Не е ясно също защо Харалдсън е наречен търл, а Борг – ярл, тъй като и двете думи означават едно и също, но на различни езици са преведени и по двата начина.

Обществено устройство на норманите
Викингското общество било йерархично и се управлявало от царе или началници, които притежавали големи стопанства. Имало две социални прослойки – на свободните, които имали право да носят оръжие, да се изказват на събрания, и на робите, които нямали такива права, но имали възможността да спечелят свободата си.

Свободните хора от своя страна били разделени на благородническата класа на ярловете и фермерите, чийто статус зависел от това от колко време

семействата им притежават фермите. В един дом-владение живеели господарят на дома (бонд), семейството му, хората, които му служели срещу прехраната си и робите. Бондът бил способен да подари свободата на робите си.

Характерно за норманите било по-демократичното устройство. Легенда за пратеника на Париж казва, че когато викингите нападнали Париж, бил изпратен човек от франкския крал, за да преговаря с езичниците. Когато попитал кой сред викингите е началникът, те му отговорили, че всички сами са си началници.

В сериала класовото разделение е обрисувано, но в първия сезон на „Викинги“ ярл Харалдсън е показан по-скоро като автократичен и несправедлив управник, на който норманите не смеят да се противопоставят.

Облекло

Мъжете носели туники, които били затягани около кръста с кожени колани, на които се закачат ножове, кесии и др. Имали панталони, които били или затегнати, или много разпуснати.

Някои увивали вълнен плат от коляното до петите, така че да съберат излишната тъкан на разпуснатите панталони, наподобяващи шалвари. Освен

Лагерта от "Викинги"

Възстановка на типично женско облекло от епохата на викингите

Аслог от "Викинги"

това платът предпазвал долната част на крака от одрасквания и пазел краката топли и сухи от снега.

Жените носели ленени рокли до глезените, а отгоре по-къси по-дължина вълнени рокли с презрамки, които се закопчават с брошки.

И мъжете, и жените носели дълъг плащ, който да ги предпазва от студеното време. Плащовете били придържани към дясното рамо чрез игли, които варирали от по-прости игли, направени от кост до красиви брошки. Носели също шапки от вълна, овча кожа или такива от кожа и вълна.

Характерни били обувките, направени от кожа, които се носели по няколко месеца преди да бъдат заменени от нови.

Дрехите се различават по декорации, начин на направи и др. Освен това за

робите са се правели дрехи, чиято нап-рава да струва по-малко и за която са нужни по-малко материали.

Облеклото е едно от нещата, за които шоуто е критикувано най-много. Добижава се до норманския стил с характерните за мъжете туники, пристегнати с колани и плащовете, но е някак твърде модерно за онзи период. Не присъстват шапките, нито вълнения плат, а на моменти героите изглеждат твърде леко облечени за предполагаемия суров климат.

Военна екипировка

Характерно за викингите било да носят метални или кожени ризници. Металните ризници били за по-богатите и малко хора могли да си ги позволят.

Възстановка на типично мъжко облекло от епохата на викингите

Шлемовете също се разделяли на кожени и метални. Те били кръгли, подобни на каски, с предпазител на носа отпред. Били направени от парче желязо, изковано в определена форма (фиг. 1). По-късно се използвала единична желязна лента на нивото на челото, занитена за още две желязни ленти, пресичащи се на върха на главата. Четирите отвори били запълва-

Рагнар във "Викинги"

ни с метални пластини или с твърда кожа, за да се намали цената на направата на шлема (фиг. 2).

Не е ясно какво се е използвало от вътрешната страна на шлема, тъй като нещо е било нужно, за да повдигне леко шлема и той да не бъде прилепен към главата напълно, защото иначе ударът по главата би нанесъл директна повреда върху черепа. Предполага

фиг. 1

фиг. 2

фиг. 3

фиг. 4

фиг. 5

се, че е използвана шапка, направена от абсорбиращ материал като овча кожа, не само за да омекоти удара, но и за да абсорбира потта и да предпази шлема от ръжда отвътре.

Някакво закопчаване около брадичката е било нужно, за да се задържи шлема, но няма доказателства, че е използвано такова.

Единственият намерен шлем от времето на викингите е открит в Норвегия и е по-различен, защото е с отвор

за очите (фиг. 3 и 4).

На някои от шлемовете е възможно да е имало малки метални завеси, за по-добра защита (фиг. 5).

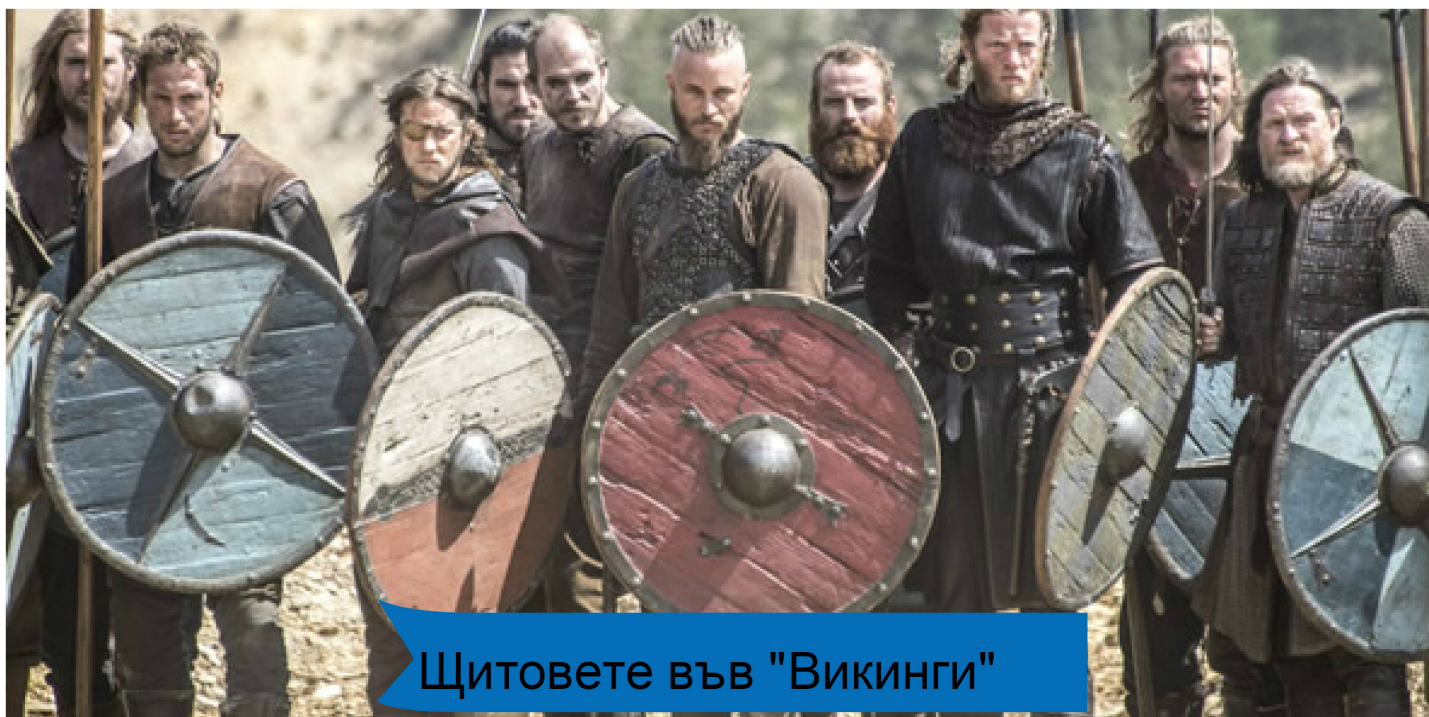
Все пак е открит само един автентичен шлем и една метална ризница, което предполага две възможности – шлемовете са се предавали от поколение на поколение, докато накрая не са били превръщани в скрап или пък са били носени само от по-богатите или заемащи ръководни позиции.

В сериала викингите са представени без шлемове и с твърде лека бойна екипировка, но ние няма как да знаем кой от двата варианта отговаря на истината.

Оръжия

Често използвани от викингите оръжия били мечове, копия, брадви, лъкове и стрели, къси мечове.

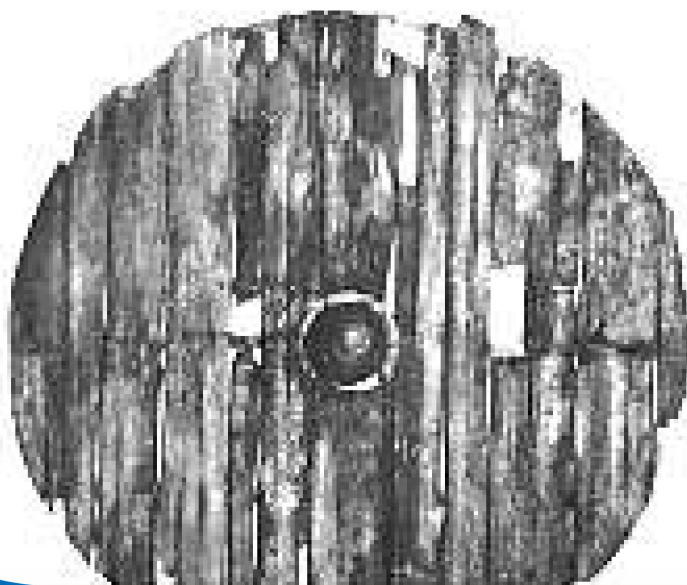
Според директора на немското училище по бойни изкуства за битки с щит и меч, разигравани според описанието на късносредновековните германски манускрипти, мечът е бил второстепенно оръжие, а щитът е бил най-важното оръжие. Според него викингските битки с мечове и щитове включвали най-вече сблъсъци с щи-

Щитовете във "Викинги"

Щитът на Лагерта във "Викинги"

Викингски щит от кораба Осеберг

тове, а контактите между остриетата били по-редки.

Щитовете били дървени, с желязна апликация в средата. Има разминавания между описанията в литературата и археологическите останки относно конструкцията на щитовете. Всички оцелели щитове са направени от дъски от дънери на смърч, ела или бор.

От вътрешната страна има дръжка за ръката по целия диаметър на щита, направена от дърво или от комбинация на дърво и желязо. Щитовете най-вероятно били обковавани по края с кожа, за да не се разцепват при удар. В някои случаи щитовете били покривани с кожа и отпред, за да са по-устойчиви. Повечето щитове най-вероятно

били боядисвани и декорирани, подобно на щитовете от кораба Гокстад. За да се носят през рамо щитовете, се използвал кожен ластик/ремък. Щитовете във „Викинги“ са по-малко декорирани, но иначе отговарят на това описание. Мечовете и брадвите са показани като основни оръжия.

Бойни техники

Няма много описани бойни движения в сагите, но очевидно дори и да са използвали малко на брой движения, викингите са ги използвали ефективно.

Сред описаните движения в сагите са: изваждане на скрито или резервно оръжие, когато е нужно; импровизирани оръжия от предмети от ежедневието под ръка и използването им с предимство пред конвенционалните, ако е нужно; изхвърляне на оръжията; дърпане на панталоните на противника за получаване на предимство и насягане на смъртоносен удар; бутане на опонента по щита с върха на брадвата; използване на оръжието като кука, с която да се захване щитът и да се отнеме от опонента; борба с меч в едната ръка и копие в другата

бой с два меча; използване на наметало за обезоръжаване на противниковия меч; хвърляне на камъни по време на битка; изритване на щита на опонента в лицето на му; влачене за косата на противника. В сериала е наблегнато предимно на предпазването с щитове, но отсъстват неконвенционални методи и оръжия, както и използването на странични предмети по време на битката.

Религия и обичаи

Едно от нещата, с които „Викинги“ пленява е именно представянето на религиозните вярвания на викингите. Добре описани са религиозните представи на викингите, свързани с техния еквивалент за Рай – Валхала и готовността им да умрат в битка само и само да бъдат допуснати дотам. Описаните вярвания и ритуали са в съгласие с това, което знаем от историческите източници и от сагите. Погребението на ярл Харалдсон например е в съгласие с написаното от Ахмед ибн Фадлан – арабски пътешественик, присъствал на викингско погребение през X век. Той описва приготовленията за него. Разказва

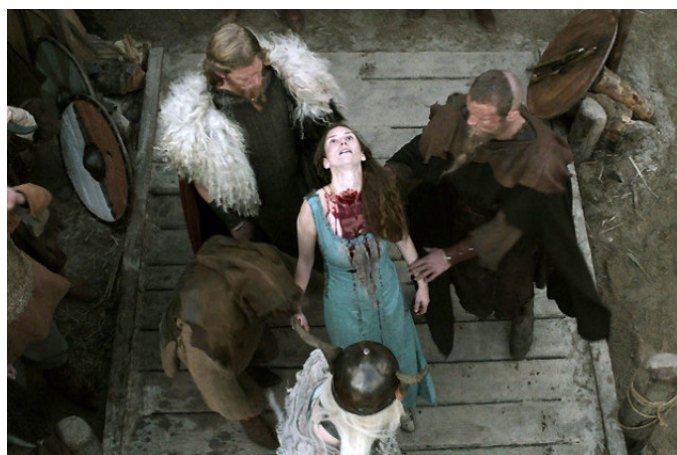
също как попитали всички слугини на умрелия дали искат да умрат с него, а една от тях се съгласила. От тогава тя не била свободна и нямало как да се отметне от думата си. Така била убита, положена до него на кораба, а после той бил запален и „преди да измине час, кораб и дървета, и момичето, и мъжът се бяха превърнали в пепел“.

Още един ритуал, присъстващ в сериала, е описан от Ахмед ибн Фадлан – умиването на лицето в общ леген, като всеки един от викингите мие лицето си, след това си издухва ноздрите и се изплюва вътре, а следващият подред се мие със същата вода и повтаря ритуала, докато се изредят всички. „Всяка сутрин някоя от робините влиза и носи леген с вода и го слага пред господаря си. Той измива лицето и ръцете си и после сресва косата си над съда.

След това издухва носа си и плюе вътре, изчистил се напълно и оставил всичко във водата. Робинята, без да сменя водата, взема съда и го поставя пред следващия, който върши същото, и така тя разнася легена от човек на човек, докато обходи всички в къщата и всеки е плюл в легена и измил лицето и косата си.“

Представянето на традициите на жертвоприношения в храма Упсала, е подкрепено от исторически доказателства. Според Саксо Граматик свеите до покръстването си са убивали всяка година чрез удавяне, обесване или удар с брадва хора, предназначени за жертва на Один при голямото жертвоприношение в Упсала.

За друг въздействащ момент от сериала също има доказателства – т.нар. кървав орел. Не е сигурно обаче дали е представлявал наистина изваждане на ребрата на жертвата и отделянето им от гръбначния стълб или е бил насяне на дълбоки прорези, които да очертават орел. Все пак е споменато в няколко източника, сред които Англо-Саксонските хроники, „Сага за владетелите на Оркни“ и „Дела на даните“. В сериала разбира се е привнесен драматизъм с това, че по време на ритуала ярл Борг не трябва да крещи, ако иска да отиде във Валхала. За такова нещо

Слугинята на ярл Харалдсън решава да умре, за да бъде погребана с него

няма данни в споменатите източници. За гадателя във „Викингите“ съществува староскандинавски термин, с който се обозначава вид магьосничество в Скандинавското общество. Произходът му не е познат, но то се разпада след християнизацията на Скандинавия. В сагите се говори за него, но археологически доказателства не са открити. Според някои учени има шаманичен контекст, свързан с видения. Гадателите били и от двата пола – мъже и жени. В предхристиянската скандинавска митология, те са се свързвали с боговете Один и Фрея. Това, което екипът на сериала добавя от себе си, е облизването на ръката на гадателя, което не присъства в сагите и дори не е било написано в сценария. Един от

актьорите обаче го прави спонтанно, защото решава, че така ще се получи по-добре. Сценаристите го одобрили и добавили в по-нататъшните сценарии.

В заключение може да се каже, че сериалът е смесица от историческа истина, интерпретация на неидоизяснени и до днес факти и добавяне на драматични елементи, които да привлекат повече зрители. Има исторически и времеви промени, направени нарочно, за да послужат на целите на сериала – обогатяване на образите, по-бързо придвижване на сюжета. Не бива да го възприемаме като напълно исторически точен, но дава известна представа за живота и вярванията на викингите, като същевременно по-

Кървеният орел в сериала

ражда интерес към тези народности сред средностатистическия зрител, който ако е достатъчно заинтересуван, ще потърси повече информация по темата и ще разбере докъде се простира историческата истина във „Викинги“.

Изображение върху камък в Готланд, Швеция, което може да показва т.нар. кървав орел

Използвани източници:

Англо-Саксонски хроники
 Книга девета от „История на даните“
 „Сага за Рагнар“
 „Сага за владетелите на Оркни“
 Майкъл Крайтън – „Тринадесетият воин (или Ръкописът на Ибн Фадлан, в който се разказва за неговите преживявания сред нордмените през 922 г. след Христа)“
<http://www.hurstwic.com/>